

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Валерия Крачунова-Попова за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ в професионално направление 8.4. Театрално и филмово изкуство на Десислава Илиева, с дисертационен труд „Културните и образователни функции на съвременното документално кино в контекста на социално ангажираното изкуство“, Факултет по Изкуствата; катедра по Телевизионно, Театрално и Кино изкуство; Югозападен Университет “Неофит Рилски”.

Десислава Илиева получава образователна степен магистър в областта на филмовото и телевизионно операторско майсторство, в Югозападен университет „Неофит Рилски“, Благоевград, където след това започва своята докторантура в катедра „Телевизионно, театрално и киноизкуство“.

Професионалната ѝ кариера включва административна и техническа работа в Американския университет в Благоевград, където е и хоноруван преподавател в курсовете: Комуникации, Медии и Общество; Въведение във Фотографията; Визуални Комуникации; Документално кино; Въведение в кинематографията; Осветление; Кинематография за социална промяна.

Подхождам към настоящия труд с голяма доза любопитство и очаквания, защото в своята професионална кариера съм работила над множество документални филми и сериали, изследвала съм проблемите на звука в документалистиката, работя активно със студентите в НАТФИЗ по техните документални задачи.

Дисертационният труд е с обем 236 страници и съдържа увод, три глави, заключение, справка за приносите, библиография и филмография (библиографската справка е впечатляваща - обемна, интердисциплинарна, съдържа над 239 публикации; включително електронни; филмографията - 237 заглавия).

В увода на дисертационния труд докторантът ясно формулира предмета на изследването: съвременното социално ангажирано документално кино, разглеждано като

социален, културен и образователен феномен, както и механизмите, чрез които документалните филми придобиват обществено влияние извън художествените си функции.

Основните изследователски задачи са насочени към анализ на процесите и моделите на социално въздействие на документалното кино, класифициране на водещите тематични области, изследване и оценка на техния фактор на въздействие чрез избрани примери, също така и към анализ на културния им и образователен потенциал в контекста на формалното и неформалното обучение.

Структурата следва ясна логика, която произтича от поставените задачи: от зараждането на идеите за социално ангажирано изкуство, развитието им, през аналитичен преглед на съвременните практики, до формулиране на собствен модел за оценка на социалното (и като частен случай на предното - образователното) въздействие на документалното кино.

В първа глава Десислава Илиева демонстрира сериозна теоретична подготовка и умение да работи с широк спектър от понятия и източници. Историческият преглед не е самоцелен, чрез него се проследяват процесите, историческия контекст, авторите и различните художествени школи, които водят до определяне на документалното кино като специфичен инструмент за влияние върху социалните нагласи.

Втора глава разглежда съвременното документално кино като социален и културен феномен. Тук са свързани смислово развитието на конкретни (водещи) теми в документалистиката (екология, човешки права, власт, корпоративни практики, социални неравенства, здраве и качество на живот), в контекста на актуалните мащабни световни процеси (глобализация, дигитализация на медийната среда).

Според мен, трета глава е най-силният и приносен компонент на изследването. Предложен е модел за оценка на фактора на въздействие на документалните филми, в който количествените и качествени критерии са добре аргументирани (фестивално присъствие, разпространение, обществен и медиен отзвук, институционални реакции, образователна приложимост). На база този модел са избрани 10 филма (специализирана селекция), анализите на тези конкретни филмови примери показват способност за критична оценка на докторанта; а изводите сочат недвусмислено потенциала на документалното кино да функционира като инструмент за социална промяна.

Разгледани са различни постижения и възможности документалното кино да изпълнява образователни функции и да се интегрира в учебните процеси зад граница, както

и, за съжаление, липсата на целенасочени усилия и политика, в последните десетилетия в тази област, у нас.

За да обобщя: дисертационният труд на Десислава Андонова Илиева е цялостно и задълбочено научно изследване, което съчетава теория, качествени анализи и практическа приложимост. Единствената ми препоръка е авторката да помисли за издаване на труда, за да е достъпен за по-голяма аудитория.

След всичко изложено дотук, давам своята положителна оценка на дисертационния труд и убедено предлагам на членовете на уважаемото научно жури да присъдят на Десислава Илиева научната и образователна степен "доктор" в професионално направление 8.4 Театрално и филмово изкуство.

Гр. София

18.01.2026 г.

С уважение: доц. д-р Валерия Крачунова-Попова

OPINION

by Assoc. Prof. Valeria Krachunova-Popova on awarding the educational and scientific degree of "Doctor" in professional field 8.4. Theater and Film Arts to Desislava Ilieva, with a dissertation entitled "The Cultural and Educational Functions of Contemporary Documentary Cinema in the Context of Socially Engaged Art," Faculty of Arts; Department of Television, Theater, and Film Arts; South-West University "Neofit Rilski."

Desislava Ilieva received her master's degree in film and television cinematography from South-West University "Neofit Rilski", Blagoevgrad, where she then began her doctoral studies in the Department of Television, Theatre and Film Arts.

Her professional career includes administrative and technical work at the American University in Blagoevgrad, where she is also an adjunct instructor in the courses: Communications, Media, and Society; Introduction to Photography; Visual Communications; Documentary Film; Introduction to Cinematography; Lighting; Cinematography for Social Change.

I approach this work with a great deal of curiosity and anticipation because in my professional career I have worked on numerous documentaries and series, I have researched the problems of sound in documentary filmmaking, and I actively work with students at NATFA on their documentary assignments.

The dissertation is 236 pages long and contains an introduction, three chapters, a conclusion, a list of contributions, a bibliography, and a filmography (the bibliography is impressive—extensive, interdisciplinary, containing over 239 publications, including electronic ones; the filmography contains 237 titles).

In the introduction to the dissertation, the doctoral student clearly formulates the subject of the study: contemporary socially engaged documentary cinema, viewed as a social, cultural, and educational phenomenon, as well as the mechanisms through which documentary films acquire social influence beyond their artistic functions.

The main research tasks are aimed at analyzing the processes and models of social impact of documentary cinema, classifying the leading thematic areas, researching and evaluating their impact factor through selected examples, as well as analyzing their cultural and educational potential in the context of formal and informal education.

The structure follows a clear logic that stems from the tasks set: from the emergence of ideas for socially engaged art, their development, through an analytical review of contemporary practices, to the formulation of a model for assessing the social (and, as a special case of the former, educational) impact of documentary cinema.

In the first chapter, Desislava Ilieva demonstrates serious theoretical preparation and the ability to work with a wide range of concepts and sources. The historical review is not an end in itself, but rather serves to trace the processes, historical context, authors, and various artistic schools that led to the definition of documentary cinema as a specific tool for influencing social attitudes.

The second chapter examines contemporary documentary cinema as a social and cultural phenomenon. Here, the development of specific (leading) themes in documentary filmmaking (ecology, human rights, power, corporate practices, social inequalities, health, and quality of life) in the context of current large-scale global processes (globalization, digitization of the media environment).

In my opinion, the third chapter is the strongest and most valuable component of the study.

A model for assessing the impact factor of documentary films is proposed, in which the quantitative and qualitative criteria are well argued (festival presence, distribution, public and media response, institutional reactions, educational applicability). Based on this model, 10 films were selected (specialized selection), and the analysis of these specific film examples demonstrates the doctoral student's ability to critically evaluate them; the conclusions clearly indicate the potential of documentary cinema to function as an instrument for social change.

Various achievements and opportunities for documentary cinema to perform educational functions and integrate into teaching processes abroad are examined, as well as, unfortunately, the lack of targeted efforts and policy in recent decades in this area in our country.

To sum up: Desislava Andonova Ilieva's dissertation is a comprehensive and in-depth scientific study that combines theory, qualitative analysis, and practical applicability. My only recommendation is that the author consider publishing the work so that it is accessible to a wider audience.

After all that has been said, I give my positive assessment of the dissertation and strongly recommend that the members of the distinguished scientific jury award Desislava Ilieva the scientific and educational degree of "Doctor" in the professional field of 8.4 Theater and Film Arts.

Sofia
January 18, 2026

With respect: Assoc. Prof. Valeria Krachunova-Popova, PhD